

บทที่ 3

ลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในการสอนเด็กพิเศษ

บทที่ 3

ลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในการสอนเด็กพิเศษ

3.1 ครูที่พึงประสงค์ของเด็กพิเศษ

สมัยก่อนสถาบันครูได้รับการยกย่องสักการะอย่างสูงรองมาจากพระ เมื่อครูพูดอะไรไปคนก็เชื่อก็อ้าง มาถึงยุคปัจจุบัน ครูได้กลายมาเป็นอาชีพที่ทำหน้าที่ให้การศึกษา ทำหน้าที่สอนคนพัฒนาคน แต่ความสำคัญของครูก็ยังคงมีอยู่ในระดับสูงยิ่ง คำว่า “ครู” ยังคงมีความศักดิ์สิทธิ์ ยังคงอยู่ในจิตสำนึกของคนดีทุกคน มีคำกล่าวคำเปรียบเทียบกับครูไว้อย่างต่าง ๆ กันไป เช่น

- ครูคือปูชนียบุคคล
- ครูเป็นเช่นเดียวกับพระพุทธเจ้าคือเป็นกัลยาณมิตร
- ครูเป็นผู้นำหรือมัคคุเทศก์ทางวิญญาณ
- ครูเป็นผู้ปล่อยสัตว์ออกจากคอกแห่งวิชาออกมาสู่แสงสว่างแห่งปัญญา
- ครูคือแพทย์ผู้รักษาป้องกันโรคความโง่ หรือวิชาของมนุษย์
- ครูเป็นพ่อแม่คนที่สองของศิษย์
- ครูคือผู้สร้างคนและสร้างโลก
- ครูเป็นกระจกเงาและเป็นแบบอย่างของศิษย์
- ครูคือแม่พิมพ์ของชาติ
- ครูคือชาวสวน และช่างปั้นหม้อ
- ครูคือทหารเอกของชาติ
- ครูคือตัวนักรการเปลี่ยนแปลง (Change agent)
- ครูคือผู้กลมเกลียวหรือผู้สร้างสังคมประภิต (Socializing agent)

(ส. ศิวรักษ์, 2524 : 118)

พุทธทาสภิกขุ (2521 : 100 - 111) ได้แสดงทัศนะของ “ครู” ไว้ว่า

“คำว่า “ครู” แปลตามพยัญชนะ แปลว่า หนัก แต่ความหมายนั้นเลยไปถึงว่า เป็นผู้ที่ทำหน้าที่อันประเสริฐสุด เป็นผู้นำทางวิญญาณของสัตว์โลกไปสู่จุดหมายปลายทางที่พึงปรารถนา.....ครูเป็นสถาบันใหญ่ที่ครองโลก คุ่มครองโลกเช่นเดียวกับศาสนา.....ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก เป็นผู้เปิดประตูให้สัตว์ออกจากคอกแห่งอวิชชา.....ครูเป็นบุพชนียบุคคล เป็นเจ้าหน้าที่ยิ่งใหญ่.....ครูเป็นที่เคารพสักการะของมนุษย์ เป็นผู้ปั้นโลกสร้างโลกให้งดงาม ให้สงบสุขและให้มีค่า”

ปัญญาชนทภิกขุ (2521 : 1, 7, 14) ได้ให้ความหมายของ “ครู” ว่า

“ครู คือ ผู้กุมความเป็นความตายของชาติไว้ในมือ เป็นผู้กุมชะตาของบ้านเมืองและของโลก ครูคือพระซึ่งแปลว่า ผู้ประเสริฐ ครูทั้งหลายมีสังกัดอยู่กับพระอรหันต์ ไม่ใช่ลูกจ้าง..... ผู้ใดมีโอกาสเป็นครู ก็นับว่ามีหลักประกันอันมั่นคงที่จะไม่ไปสู่อบาย งานที่ครูทำอยู่เพื่อประโยชน์แก่โลกประโยชน์แก่สังคม เป็นงานที่มีเกียรติยิ่ง..... ชีวิตของครูจึงเป็นชีวิตที่มีค่า มีราคาสูงเหนือกว่าบุคคลประเภทอื่นทั้งหมด” (โกสินทร์ รังสยาพันธ์, 2530 : 63 - 64)

ครูที่พึงประสงค์ของเด็กพิเศษ ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีของศิษย์ ต้องรับผิดชอบพัฒนาศิษย์ให้เป็นคนดี มีความรู้ความสามารถ ครูจะต้องเป็นคนดี มีค่านิยมที่เหมาะสมกับความเป็นครู ดังนี้

1. ค่านิยมที่ควรสั่งสมขึ้นในตัวครูเอง

1.1 ยึดมั่นในคำปฏิญาณของครู 3 ประการคือ

- ข้าฯ จะบำเพ็ญตนให้สมกับที่ชื่อว่าเป็นครู
- ข้าฯ จะสอนศิษย์ให้เป็นพลเมืองดีของชาติ
- ข้าฯ จะรักษาชื่อเสียงของความเป็นครู

1.2 ยึดมั่นในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หลักสำคัญเช่น

- หลักความเมตตากรุณา
- กฎของกรรม คือ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว
- หลักของทางสายกลาง คือ มัชฌิมาปฏิปทา

หลักอริยสัจ 4 ประการ

- หลักแห่งอริยมรรค

1.3 ยึดมั่นในค่านิยมของสังคมไทย

- เทิดทูนพระมหากษัตริย์
- รักและช่วยเหลือเพื่อนบ้าน
- ภาคภูมิใจศิลปวัฒนธรรมไทย
- นิยมการเคารพ กิริยามารยาทแบบไทย
- นิยมสินค้า ผลิตภัณฑ์ของไทย
- ยกย่องความขยัน ประหยัดและซื่อสัตย์

1.4 ยึดมั่นในค่านิยมของครูไทย เช่น

- ห่างเหินอบายมุข
- รักสงบมีชีวิตเรียบง่าย
- รักการศึกษาค้นคว้า
- รักเด็ก อยากให้เด็กได้ดี
- ไม่หวังประโยชน์จนเกินไป
- เป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์
- มีน้ำใจที่จะสอนและอบรม

2. ค่านิยมที่ครูควรสนใจเอาไว้อีก 10 ประการ

อำนาจ สุวรรณกิจบริหาร (2522) ได้กล่าวถึงค่านิยมที่ครูควรสนใจอีก 10 ประการ ดังนี้

10 ประการ ดังนี้

- รู้จักหน้าที่ มีความรับผิดชอบ
- มีจริยธรรม ศีลธรรมอันดี
- มีความซื่อสัตย์
- มีระเบียบวินัย
- รู้จักรักษาวัฒนธรรม

- มีคารวธรรม และสามัคคีธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวม
- สามารถดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ
- เลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
- มีพละทานมัยสมบูรณ์
- มีความคิดสร้างสรรค์ และมีเหตุผล

พนัส หันนาคินทร์ (2525 : 125 - 126) ได้กล่าวถึงหลักในการปลูกฝังค่านิยม แก่ศิษย์ ไว้ดังนี้

- ครูควรพึงเล็งถึงการปฏิบัติมากกว่าเนื้อหา เพราะสิ่งที่เราต้องการคือ การปฏิบัติตามค่านิยม จริยธรรมนั้น ๆ มากกว่าการจดจำเนื้อหาหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ การสอนและการวัดผลควรสอดคล้องกันด้วย
- ครูควรปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์ไปทุกระดับชั้นอย่างต่อเนื่อง พยายามสอดแทรกในทุกวิชาและกระทำอยู่เสมอ
- ครูควรประพฤติปฏิบัติตัวให้สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการปลูกฝังและพัฒนาให้แก่ นักเรียน ไม่ใช่สอนอย่างแต่ทำอีกอย่าง
- ครูควรใช้วิธีปลูกฝัง 3 ขั้นตอนคือ
 - 1) สร้างศรัทธาของเด็กต่อคุณค่านั้นด้วยวิธีการต่าง ๆ
 - 2) ให้ความรู้ความเข้าใจ ว่าหมายถึงอะไร มีขอบเขตอย่างไร ปฏิบัติอย่างไร
 - 3) ย้ำยให้ปฏิบัติตามค่านิยมนั้น ๆ แล้วติดตามการปฏิบัติอยู่เสมอ
- ครูควรใช้เทคนิคหรือวิธีการที่เหมาะสม เช่น การใช้คำถาม การอภิปราย การจำลองสถานการณ์ การใช้กระบวนการกลุ่มให้นักเรียนได้มีโอกาสไตร่ตรอง เห็นด้วย และปฏิบัติตลอด จนได้ประจักษ์ชัดด้วยตนเอง

เอกวิทย์ ณ ถลาง ให้ข้อเสนอแนะในการปลูกฝังค่านิยมไว้ ดังนี้

- สร้างสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเด็กให้ดี
- ให้เด็กได้อยู่ใกล้ชิดตัวอย่างที่ดี
- เสนอปัญหาให้เด็กคิด

- แสวงหาแบบอย่างวัฒนธรรมที่ดีงาม และชี้引导孩子เข้าใจ
- จัดโอกาสให้เด็กได้ศึกษาหาประสบการณ์จากวิชาการที่สามารถพัฒนา

ค่านิยมได้

- สร้างวินัยและปฏิบัติตามระเบียบวินัย
- สนทนาวิสาสะในชีวิตประจำวัน
- ให้โอกาสแก่เด็กในการจัดตั้งเป็นกลุ่มก้อน
- สร้างคำขวัญหรือภาสิตที่คนส่วนใหญ่ยอมรับนับถือได้
- แนะนำหรือให้คำปรึกษาเป็นรายคน

ลักษณะครูดี

กิลเบิร์ต (Gilbert) มีความเห็นว่าครูดีต้องมีลักษณะ ดังนี้

1. รู้วิชาที่สอนเป็นอย่างดี
2. ชอบวิชาที่สอน
3. ชอบเด็ก
4. รู้จักเด็ก
5. ใจกว้าง
6. ความรู้กว้างขวาง
7. มีอารมณ์ขัน
8. จำแม่น
9. มีความหวัง
10. มีเมตตาธรรม

บาร์ และ เอมมานส์ (Barr and Emmans, 1930 : 60 - 64) กล่าวว่าคุณลักษณะที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในอาชีพครู มี 7 ประการ คือ

1. สามารถในการปกครองควบคุมห้องเรียน
2. มีทักษะในการสอน

3. มีความเหมาะสมในด้านส่วนตัว
4. ความเป็นนักวิชาการและมีพื้นฐานทางอาชีพ
5. มีความพยายามปรับปรุงตัวเอง
6. มีความสนใจในธรรม
7. มีความสามารถในการทำงานร่วมกับคนอื่น

โอเลส (Ohles) มีความเห็นว่า

1. นักเรียนชอบครูที่เป็นกัลยาณมิตร ให้ความช่วยเหลือนักเรียน พ่อแม่ผู้ปกครอง ชอบครูที่ทำงานเก่ง ฉลาด และเอาใจใส่ดูแลเด็กเสมอ
2. ผู้บริหารชอบครูที่ไม่ปันงานจะหนัก คณะกรรมการบริหารชอบครูที่มีความรู้ดี มั่นคง ไม่อั้นตราย และเงินเดือนถูก

โทรว์ (Trow, W.C.) ได้เสนอว่า ครูดีที่เด็กชอบนั้น มีลักษณะ 4 ประการ คือ

1. เป็นคนชอบเด็กหรือรักเด็ก (like children)
2. เป็นคนชอบช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อ (like to help)
3. เป็นคนชอบศึกษาหาความรู้ (like to learn)
4. เป็นคนชอบนำผู้อื่น (like to lead)

ค็อมส์ (Combs, A.W.) ได้เสนอทัศนะว่า ครูดีควรมีลักษณะ 5 ประการ คือ

1. เป็นผู้ที่ชอบติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น
2. เป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะเผชิญปัญหาต่าง ๆ ได้
3. เป็นผู้ที่เชื่อมั่นในตัวเองและเป็นตัวของตัวเอง
4. เป็นผู้ que เชื่อว่าตนเองเป็นที่พึงประสงค์และยอมรับของสังคม
5. เป็นผู้ que เห็นว่าตัวเองถึงพร้อม สง่า มีค่าและเห็นการณ์ไกล

ไรอันส์ (Ryans, D.G.) เสนอว่าครูดีมีความมั่นคงในอาชีพ จะต้อง

1. เชื่อมั่นในตัวเองและมีอารมณ์รื่นเริง
2. ชอบติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น

3. สนใจงานอดิเรกและหัตถกรรม

4. มีชีวิตที่ดีมีสุขมาตั้งแต่เด็ก

แฮมมาเช็ค (Hamachek, Don) ให้ทัศนะว่า ครูดีจะต้อง

1. มีทัศนคติดีต่อนักเรียน เพื่อนครู และผู้บริหาร

2. มีความเป็นมิตร เป็นคนที่มุ่งประโยชน์มากกว่าจะมุ่งต่อต้านคัดค้านผู้อื่นด้วย

อารมณ์

3. มีศรัทธาต่อกระบวนการประชาธิปไตยในห้องเรียน

4. มีความสามารถมองเห็นสิ่งต่าง ๆ เช่นเดียวกับที่ผู้อื่นมองเห็น

5. มีความเชื่อมั่นในเด็ก ยอมรับและเห็นค่าของเด็ก ไม่ใช่มองเด็กแบบที่ว่าเราเป็น

ให้เป็นอย่างไรก็ได้

(โกสินทร์ รังสยาพันธ์, 2530 : 49 - 50)

ลักษณะครูดีจากผลงานวิจัย

ชาร์เตอร์และวาเปิลส์ (Charter W.W. & Douglas Waples. 1929 : 52 - 58) ได้ศึกษาวิจัยพบว่าครูจะต้องมีลักษณะสำคัญ 25 ประการ ดังนี้

1. ปรับตัวได้ดี

2. ลักษณะท่าทางดึงดูดใจ

3. มีความสนใจกว้างขวาง

4. รอบคอบ แม่นยำ แน่นนอน รู้แจ้งแทงตลอด

5. เมตตากรุณา ไม่เห็นแก่ตัว

6. รู้จักร่วมมือ

7. คงเส้นคงวา เห็นการอนิโกล

8. กระตือรือร้น

9. พุดคถ์อง

10. กล้า มั่นคง และเป็นตัวของตัวเอง

11. ตัดสินใจดี เห็นการณ์ไกล
12. สุขภาพดี
13. ซื่อสัตย์
14. ขยัน อดทน
15. มีลักษณะผู้นำ มีความคิดริเริ่ม มีความเชื่อมั่นในตัวเอง
16. มีเสน่ห์ ร่าเริง มองโลกในแง่ดี อารมณ์ขัน สังคมดี เสียงดี
17. สะอาดและเป็นระเบียบ
18. เปิดเผย
19. ช่างคิดช่างฝัน
20. หัวก้าวหน้า
21. ไม่ขัดวันประกันพรุ่ง
22. มีรสนิยมดี ถ่อมตัว มีคุณธรรม เป็นอยู่อย่างง่าย ๆ
23. ฉลาด
24. คุมตัวเองได้
25. ประหยัด

บาร์ และคณะ (Barr, A.S.) ได้ทำวิจัยที่วิสคอนซิน (Wisconsin Studies) ได้ลดคำแนะนำบุคลิกของครูที่จะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเหลือ 15 ประการ คือ

1. ร่าเริง
2. เอาใจใส่
3. ให้ความร่วมมือ
4. น่าเชื่อถือ
5. มีอารมณ์มั่นคง
6. มีศีลธรรมจรรยา
7. มีความสุขุมรอบคอบ
8. มีความยืดหยุ่น

9. มีความมานะ
10. มีการตัดสินใจดี
11. ประสาทท่วงไว
12. ไม่เอาเรื่องส่วนตัวมาปนกับงาน
13. บุคลิกภาพมีเสน่ห์
14. มีความกระตือรือร้น
15. ความเป็นนักวิชาการ

ฮาร์ท (Hart, 1934 : 131 - 132) ได้สอบถามนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 66 โรงเรียน จำนวน 3,725 คน ว่าครูเช่นใดที่เขาชอบมากที่สุด ปรากฏผลเรียงลำดับไว้ 43 ประการ ที่อยู่ในลำดับต้น ๆ มีดังนี้

1. ครูช่วยงานดี ช่วยอธิบาย เอาใจใส่ตรวจตรา
2. ยิ้มแย้มแจ่มใส มีอารมณ์ขัน
3. เป็นกัลยาณมิตร
4. สนใจและเข้าใจเด็ก
5. ทำให้งานเป็นสิ่งที่น่าสนใจ
6. เข้มงวดในการคุมชั้นบ้าง แต่ต้องมีการนับถือบุคคล
7. ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก ไม่มีผู้ใกล้ชิด
8. อารมณ์ไม่ฉุนเฉียว ไม่ยากที่จะเข้าใจ
9. ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในวิชาจริง ๆ
10. บุคลิกภาพดี
11. อดทน และเมตตากรุณา
12. ให้ความยุติธรรม
13. วินัยดี
14. ให้เด็กทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ
15. เข้าใจในความรู้สึกของนักเรียน ทำให้เกิดความรู้สึก “ตามสบาย” ในชั้นเรียน

16. รู้จริงและทำให้เข้าใจได้
17. ยอมรับความคิดเห็นของเด็ก และสนับสนุนให้มีการอภิปรายในชั้น
18. ไม่ทำตนเป็นคนรู้ทุกอย่าง
19. ให้เด็กทำงานอย่างสมเหตุผล
20. ไม่เข้มงวดอย่างบ้าบิ่น

ส่วนครูที่เด็กไม่ชอบมากที่สุด มีดังนี้

1. อารมณ์เคร่งเครียด ไม่ยิ้ม เข้าใจยาก
2. แบ่งพรรคแบ่งพวก
3. ไม่ช่วยงาน
4. ชอบทำตัวว่ารู้ทุกอย่าง ออกจากชั้นเรียนแล้วไม่รู้จัก
5. ไม่มีเหตุผล เข้มงวดรุนแรง ไม่มีเมตตา
6. ไม่ยุติธรรม
7. ไม่เข้าใจความรู้สึกของเด็ก ชอบประจานเด็ก
8. ไม่เข้าใจและไม่สนใจเด็ก
9. ให้งานไม่มีเหตุผล
10. วินัยหย่อนยาน ไม่คุมชั้น
11. ไม่ตั้งใจสอน ชอบเอาเรื่องส่วนตัวมาพูด พูดมาก
12. ไม่ได้เรียนสิ่งที่ต้องการ
13. ใจ
14. ล้าสมัย
15. *ความสัมพันธ์กับเด็กไม่ดี
16. รู้แต่ทำให้กระจ่างไม่ได้
17. ไม่มีมาตรฐาน อ่อนแอไปตามงาน
18. งานยากเกินไป ไม่เปิดโอกาสให้ทำงานจนเสร็จ
19. ไม่รู้จริง

20. ไม่ยอมรับความคิดเห็นของเด็ก
(โกสินทร์ รังสยาพันธ์, 2530 : 51 - 53)

เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

ตารางแสดงคุณลักษณะ พฤติกรรมหลัก และพฤติกรรมบ่งชี้ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

หมวดที่ 1 รอบรู้ สอนดี

คุณลักษณะ	พฤติกรรมหลัก	พฤติกรรมบ่งชี้
1. ด้านความรู้และความสามารถในการ ในวิชาชีพครู	1.1 รู้แผนการศึกษาแห่งชาติ	1.1.1 รู้นโยบายการศึกษาในระดับที่ตนรับผิดชอบ 1.1.2 รู้จุดมุ่งหมายของการศึกษา
	1.2 รู้หลักสูตร	1.2.1 รู้หลักการ รู้จุดมุ่งหมาย และโครงสร้างของหลักสูตร 1.2.2 รู้แผนพัฒนาและนโยบายหลักของท้องถิ่นหรือจังหวัดที่ปฏิบัติงาน 1.2.3 สามารถปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาและสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น 1.2.4 เข้าใจหลักสูตรและสามารถเชื่อมโยงหลักสูตรกับการสอนในระดับต่าง ๆ ได้
	1.3 รู้เนื้อหาวิชาที่สอน	1.3.1 มีความแม่นยำและละเอียดลึกซึ้งในเนื้อหาวิชาและปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ

คุณลักษณะ	พฤติกรรมหลัก	พฤติกรรมบ่งชี้
		1.3.2 ผ่านการศึกษาหรือผ่านการอบรมในวิชาที่สอน 1.3.3 จัดทำเอกสารประกอบการสอนและคู่มือในวิชาที่ตนรับผิดชอบ 1.3.4 ศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ ที่เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่สอน 1.3.5 สามารถประยุกต์ความรู้ไปใช้ในการสอน
	1.4 ทำการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ	1.4.1 เตรียมการสอนล่วงหน้าอย่างเป็นระบบครบขั้นตอน 1.4.2 วางแผนและจัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนได้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน 1.4.3 นำหลักจิตวิทยามาใช้ในการเรียนการสอนสอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน 1.4.4 ใช้ภาษาไทยสื่อความหมายได้อย่างถูกต้องทั้งการพูด การเขียน การถ่ายทอดความรู้ การใช้คำถาม การออกความคิดเห็น และการอภิปราย 1.4.5 ใช้สื่อการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาวิชาที่สอน

คุณลักษณะ	พฤติกรรมหลัก	พฤติกรรมบ่งชี้
		1.4.6 รู้วิธีสอนหลายรูปแบบและเลือกมาสอนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับผู้เรียน 1.4.7 ใช้คำถามทำให้เด็กคิดเป็น 1.4.8 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 1.4.9 ใช้เทคนิคการเสริมแรงอย่างถูกต้อง
	1.5 รู้หลักการวัดและประเมินผล	1.5.1 มีความรู้เกี่ยวกับลักษณะแบบทดสอบตามหลักการวัดประเมินผล และสามารถออกข้อสอบและปรับปรุงแบบทดสอบรวมทั้งนำมาใช้ได้จริง เหมาะสมกับระดับชั้นและความสามารถของผู้เรียน 1.5.2 ใช้การวัดและประเมินผลหลาย ๆ วิธีให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนรู้ 1.5.3 ดำเนินการวัดผลและประเมินผลได้ถูกต้องมีคุณภาพ 1.5.4 นำผลการวัดผลและประเมินผลมาปรับปรุงการเรียนการสอน
	1.6 สอนซ่อมเสริม	1.6.1 วิเคราะห์วินิจฉัยปัญหาและความต้องการ จำเป็นของผู้เรียน 1.6.2 สามารถใช้วิธีสอนซ่อมเสริมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

คุณลักษณะ	พฤติกรรมหลัก	พฤติกรรมบ่งชี้
3. ด้านรอบรู้สถานการณ์บ้านเมืองและความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ	2.3 บริการด้านสื่อการเรียนการสอน	2.2.3 จัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมจริยธรรม
		2.2.4 จัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
		2.3.1 ดูแลบำรุงรักษาอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนให้อยู่ในลักษณะที่ใช้งานได้
		2.3.2 จัดมุมห้องสมุดหรือมุมเสริมประสบการณ์
		2.3.3 จัดสื่อที่ส่งเสริมความถนัด ศิลปะ ดนตรี กีฬา แก่ผู้เรียน
		2.4.1 ทำเอกสารประจำชั้นได้ดี และเป็นปัจจุบัน
	2.4 งานธุรการ	2.4.2 จัดเก็บระเบียบสนนนักเรียนเอกสารเป็นหมวดหมู่และเป็นระบบ
		2.4.3 มีเอกสารหลักฐานการติดต่อระหว่างครูกับผู้ปกครอง
	3.1 ติดตามความเคลื่อนไหวและสถานการณ์ของบ้านเมืองในปัจจุบัน	3.1.1 ติดตามข่าวและความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ทั้งด้านการศึกษา การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม
		3.2.1 วิเคราะห์และให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับข่าวสารและประเด็นปัญหาต่างๆ ได้
	3.2 จับประเด็นปัญหาและความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของสังคมได้	3.2.2 พยายามใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารและการสรุปประเด็นปัญหาที่สำคัญมาใช้ในการเรียนการสอน

หมวดที่ 2 มีคุณธรรม จรรยาบรรณ

คุณลักษณะ	พฤติกรรมหลัก	พฤติกรรมบ่งชี้
1. มีความเมตตา กรุณา	1.1 มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน และสังคม	1.1.1 ไม่นิ่งดูดายและเต็มใจช่วยเหลือ ผู้อื่นตามกำลังความสามารถ
	1.2 มีความสนใจและห่วงใย ในการเรียนและความ ประพฤติของผู้เรียน	1.2.1 แนะนำเอาใจใส่ช่วยเหลือเด็ก และเพื่อนร่วมงานให้ได้รับความสุข และพึงพอใจ 1.2.2 เป็นกันเองกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียน มีความรู้สึกเปิดเผย ไร้กังวลใจ และ เป็นที่พึ่งของผู้เรียนได้
2. มีความยุติธรรม	2.1 ความเป็นธรรมต่อ นักเรียน	2.1.1 เอาใจใส่และปฏิบัติต่อผู้เรียน และเพื่อนร่วมงานทุกคนอย่าง เสมอภาค และไม่ลำเอียง 2.1.2 ตัดสินปัญหาของผู้เรียนด้วยความ เป็นธรรม
	2.2 ความเป็นกลาง	2.2.1 ยินดีช่วยเหลือผู้เรียนผู้ร่วมงานและ ผู้บริหาร โดยไม่เลือกที่รัก มักที่ชัง
3. มีความรับผิดชอบ	3.1 มุ่งมั่นในผลงาน	3.1.1 มีวิธีการที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุ วัตถุประสงค์
	3.2 ใช้เวลาอย่างมีคุณค่า	3.2.1 วางแผนการใช้เวลาอย่างเหมาะสม และปฏิบัติงานได้ทันเวลา 3.2.2 ใช้เวลาคุ่มค่าและมีประสิทธิภาพ

คุณลักษณะ	พฤติกรรมหลัก	พฤติกรรมบ่งชี้
4. มีวินัย	3.3 ปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วน	3.3.1 วางแผนการปฏิบัติงานอย่างมีระบบ 3.3.2 ปฏิบัติงานตามแผนได้เสร็จและมีประสิทธิภาพ 3.3.3 มีความรอบคอบระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่ทุกด้าน 3.3.4 ปฏิบัติกิจการทุกด้านได้ครบถ้วนตามความสามารถ 3.3.5 ประเมินผลการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม
	4.1 วินัยในตนเอง	4.1.1 ควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตนอย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรม 4.1.2 มีวิธีทำงานที่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้
	4.2 ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบ	4.2.1 ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบของหน่วยงานและสถานศึกษา
	5.1 มีความตั้งใจ	5.1.1 กระตือรือร้น และปฏิบัติงานเต็มความสามารถอย่างสม่ำเสมอ 5.1.2 ไม่ทอดทิ้งต่ออุปสรรคในการทำงาน
	5.2 มีความพยายาม	5.2.1 มีความพยายามที่จะสอนเด็กให้บรรลุจุดมุ่งหมาย
6. มีความอดทน	6.1 อดทนเมื่อเกิดอุปสรรค	6.1.1 ปฏิบัติงานเต็มที่ไม่ว่าถึงช่วงกลางคัน
	6.2 มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์	6.2.1 ไม่โกรธง่ายและสามารถควบคุมอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม 6.2.2 อดทน อดกลั้นต่อคำวิพากษ์วิจารณ์

คุณลักษณะ	พฤติกรรมหลัก	พฤติกรรมบ่งชี้
7. มีความประหยัด	7.1 รู้จักประหยัดและอดออม	7.1.1 ช่วยรักษาและใช้ของส่วนรวมอย่างประหยัด 7.1.2 ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเกินฐานะของตน 7.1.3 รู้จักเก็บออมทรัพย์เพื่อความมั่นคงของฐานะ
	7.2 ใช้ของคุ้มค่า	7.2.1 ช่วยรักษาและใช้ของส่วนรวมอย่างประหยัด
8. มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู	8.1 เห็นความสำคัญของวิชาชีพครู	8.1.1 สนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรวิชาชีพครู 8.1.2 เข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาชีพครู 8.1.3 ร่วมมือและส่งเสริมให้มีการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครู
	8.2 รักษาชื่อเสียงวิชาชีพครู	8.2.1 ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผลดีและเกิดประโยชน์ ต่อส่วนรวมเป็นสำคัญ 8.2.2 รักษาความสามัคคีและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในหน้าที่การงาน 8.2.3 ปกป้องและสร้างความเข้าใจอันดีต่อสังคมเกี่ยวกับวิชาชีพครู
	8.3 เกิดความสำนึกและตระหนักที่จะเป็นครูที่ดี	8.3.1 ปฏิบัติตนให้เหมาะสมที่เป็นปุณนิยบุคคล

คุณลักษณะ	พฤติกรรมหลัก	พฤติกรรมบ่งชี้
9. มีความเป็นประชาธิปไตยในการปฏิบัติงานและการดำรงชีวิต	9.1 รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	9.1.1 เปิดโอกาสให้ผู้อื่นแสดงความคิดเห็น 9.1.2 รับฟังความคิดเห็นและข้อโต้แย้งของผู้อื่น
	9.2 มีเหตุผล	9.2.1 ยอมรับและปฏิบัติตามความคิดที่มีเหตุผลโดยคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก 9.2.2 ใช้หลักการและเหตุผลในการตัดสินใจและแก้ปัญหา

หมวดที่ 3 มุ่งมั่นพัฒนา

คุณลักษณะ	พฤติกรรมหลัก	พฤติกรรมบ่งชี้
1. การพัฒนาตนเอง	1.1 รู้จักสำรวจและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ	1.1.1 รับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์และนำมาปรับปรุงตนเอง 1.1.2 ประเมินผลและปรับปรุงการทำงานของตนเองตลอดเวลา 1.1.3 ยอมรับความเปลี่ยนแปลงและปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมอย่างมีเหตุผลทางคุณธรรม
	1.2 สนใจใฝ่รู้	1.2.1 ศึกษาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ 1.2.2 เข้าร่วมประชุมสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และความคิด

คุณลักษณะ	พฤติกรรมหลัก	พฤติกรรมบ่งชี้
2. การพัฒนาชุมชน	1.3 เพิ่มพูนวิทยฐานะ	1.2.3 สนใจติดตามเหตุการณ์ปัจจุบัน และติดตามความเคลื่อนไหวทางการศึกษา 1.3.1 สนใจจะกระตือรือร้นในการที่จะเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน
	1.4 คิดค้นคว้าวิทยาการใหม่ๆ	1.4.1 คิดเทคนิควิธีการสอนหรือประดิษฐ์ผลงานแปลกใหม่มาใช้ในการเรียนการสอน 1.4.2 นำผลที่ได้จากการทดลองมาปรับปรุงใช้พัฒนางานและเผยแพร่ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน
	2.1 บำเพ็ญประโยชน์แก่ชุมชน	2.1.1 เข้าร่วมประชุมและกิจกรรมของชุมชนตามความเหมาะสม 2.1.2 ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามวิถีทางประชาธิปไตยแก่ชุมชนโดยประพฤติตนเป็นแบบอย่างและชักชวนผู้อื่นให้ปฏิบัติตามในโอกาสอันควร 2.1.3 มีส่วนร่วมให้โรงเรียนเป็นแหล่งวิทยาการชุมชน พร้อมทั้งพยายามใช้แหล่งวิทยาการชุมชนให้เป็นประโยชน์

คุณลักษณะ	พฤติกรรมหลัก	พฤติกรรมบ่งชี้
		2.1.4 ประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียน เพื่อทำประโยชน์ต่อชุมชน 2.1.5 นำความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่ มาสู่ชุมชน 2.1.6 เป็นผู้นำในการริเริ่มกิจกรรมที่เป็น ประโยชน์ต่อชุมชน

ครูสภา 2533

(จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534 : 9 - 15)

3.2 บทบาทของครูในการสอนวิชาที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมในโรงเรียน การศึกษาพิเศษ

ครูที่สอนในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ ต้องมีความเข้าใจว่า “เด็กพิเศษ” หมายถึง
อะไร เด็กที่จัดว่าเป็นเด็กพิเศษ มีอะไรบ้าง

เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์ (2536 : 85 - 86) ได้กล่าวถึง “เด็กพิเศษ” ดังนี้

เด็กพิเศษ (Exceptional Children) หมายถึง เด็กที่มีความแตกต่างจากเด็กธรรมดา
ในด้านสติปัญญา ร่างกาย และอารมณ์ จนถึงขั้นที่ต้องได้รับความเอาใจใส่เป็นพิเศษจากครู
เพื่อจะช่วยให้เขาสามารถพัฒนาไปถึงขีดสูงสุดได้

เด็กที่จัดว่าเป็นเด็กพิเศษ ได้แก่

1. เด็กที่ดูเหมือนว่าจะมีสติปัญญาในระดับปกติ แต่ไม่สามารถที่จะเรียนได้เป็น
บางวิชา เช่น การอ่าน เขียน หรือคิดเลข
2. เด็กที่ไม่มีสมาธิในการเรียน มีอาการถูกล้อเลียนจนเป็นที่รบกวนในห้องเรียน
3. เด็กที่มีความลำบากในการพูด
4. เด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์หรือพฤติกรรม

5. เด็กที่มีปัญหาทางร่างกาย เช่น สายตาไม่ดี หูตึง หรือมีความพิการอื่น ๆ ที่ทำให้เคลื่อนไหวไม่สะดวก

6. เด็กที่มีปัญหาซับซ้อน เช่น เด็กที่พิการทางกาย และมีปัญหาด้านอารมณ์ด้วย หรือเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์แล้วมีผลกระทบกระเทือนต่อทางกาย เช่น การพูด

7. เด็กที่มีสติปัญญาต่ำกว่าปกติ

8. เด็กที่มีความสามารถพิเศษ และเด็กปัญญาเลิศ

ครูโดยทั่ว ๆ ไปมักจะไม่มีความกังวลใจต่อระบบการเรียนรวม (เด็กพิเศษเรียนรวมกับเด็กปกติ) และมักจะไม่กระตือรือร้นหรือมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรวม นอกจากนั้นครูจำนวนมากก็ไม่มีความรู้ในเรื่องการสอนเด็กพิเศษ ครูส่วนมากจึงมีความคับข้องใจต่อการจัดการศึกษาแบบนี้ ซึ่งมีผลทำให้เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อเด็กพิเศษไปด้วย ถ้าเราต้องสอนเด็กพิเศษ เราก็ไม่ควรจะท้อใจ เพราะนอกจากตัวเราแล้วยังมีคนอื่น ๆ ในโรงเรียนหรือในสังคมที่เราขอความช่วยเหลือได้ เช่น ครูที่สอนเสริมด้านการอ่าน (Remedial Reading Teachers) ครูแนะแนว และแพทย์ เป็นต้น

ประเภทของเด็กพิเศษและการแก้ปัญหา

เด็กที่มีความบกพร่องทางประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Children with Sensorimotor Impairments)

เด็กที่มีความบกพร่องทางประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว หมายถึง เด็กที่มีความผิดปกติในการรับรู้และการเคลื่อนไหว เช่น มีความผิดปกติในการฟัง พูด มอง หรือเดิน การที่เด็กมีความผิดปกติเช่นนี้ไม่ได้หมายความว่าเด็กจะต้องมีระดับสติปัญญาลดน้อยลงด้วยเสมอ แต่เด็กเหล่านี้จะมีความแตกต่างอย่างมากทั้งทางด้านปัญญาและสังคม จะแยกกล่าวถึงความผิดปกติเหล่านี้เป็นเรื่อง ๆ ไป แต่ให้ระลึกเสมอว่าเด็กคนหนึ่งอาจจะมี ความผิดปกติมากกว่าหนึ่งอย่างก็ได้

เด็กที่มีความผิดปกติในการสื่อสาร (Communication Disorders)

หมายถึง เด็กที่มีปัญหาในการพูดและในการเข้าใจคำพูด เด็กที่มีปัญหาทางด้านภาษานี้มักจะพบในเด็กที่มีปัญหาในด้านการเรียน และในบางครั้งเด็กที่ดูเหมือนจะมีปัญหาด้านภาษานั้น แท้ที่จริงแล้วปัญหาไม่ได้อยู่ที่ภาษา แต่อยู่ที่ระดับสติปัญญาของเด็กที่ต่ำกว่าปกติ

ปัญหาทางภาษามีอยู่ 3 อย่าง คือ

1. มีปัญหาในการรับรู้ และตีความหมายข้อมูลที่ได้รับจากภายนอก (Receptive Problem)
2. มีปัญหาในการแสดงออกหรือในการติดต่อกับคนอื่น (Expressive Problem)
3. มีปัญหาในการรับและการแสดงออก (Receptive and Expressive Problems)

ปัญหาในการพูดมีสาเหตุได้หลายทาง สาเหตุประการหนึ่งอาจเป็นความผิดปกติทางร่างกาย เช่น หูหนวก หรืออาจเป็นความผิดปกติทางมอเตอร์ ซึ่งทำให้การรับและการสื่อสารเสียไป นอกจากนั้นยังมีความผิดปกติทางระบบประสาทที่ทำให้เด็กไม่สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์ก็อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสาร เช่น การพูดติดอ่าง (Stuttering) เป็นความผิดปกติที่เกิดจากการเรียนรู้ การติดอ่างจะพบในเด็กมากกว่าผู้ใหญ่ และมักจะพบในเด็กอายุ 2 - 7 ปี เด็กในวัยนี้จะเรียนกฎไวยากรณ์และการแต่งประโยค เด็กปกติส่วนมากจะพูดตะกุกตะกักบ้าง เพราะต้องคิดและจัดรูปประโยคให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ แต่เด็กที่พูดติดอ่างมากจะเป็นเด็กที่มีปัญหาที่แตกต่างจากพัฒนาการตามปกติ เด็กอาจพูดติดอ่างเพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้ฟัง หรือเพื่อแสดงความมั่งร้าย หรือเพื่อป้อนหัวผู้ฟังทำให้ผู้ฟังต้องมีปฏิริยาตอบตนแตกต่างจากปฏิริยาที่มีต่อคนอื่น

เด็กที่มีปัญหาในการฟัง (Hearing Disorders)

ปัญหาในการฟัง หมายถึง การได้ยินเสียงไม่ชัดหรือบิดเบือนไปจากความเป็นจริง สาเหตุอาจจะเกิดตั้งแต่เมื่อเด็กยังอยู่ในครรภ์ เช่น มารดาเจ็บป่วย ติดยาเสพติด หรือมีความผิดปกติทางอารมณ์ นอกจากนั้นยังอาจมีสาเหตุทางพันธุกรรมหรือความเจ็บป่วยของเด็กเอง

ความผิดปกติในการฟังจะกระทบกระเทือนต่อชีวิตในสามด้านด้วยกัน คือ ทางด้านร่างกาย อาจทำให้เกิดอันตรายได้ถ้าไม่ได้ยินเสียง เช่น เสียงจราจร หรือเสียงหวูดรถไฟ ทางด้านสติปัญญา การไม่ได้ยินเสียงจะเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ ทางด้านอารมณ์จะทำให้เด็กถูกตัดขาดจากสังคม เด็กจะรู้สึกว่าเขาไม่สบายใจ ดังนั้นเวลาครูสอนเด็กที่มีปัญหาในการฟังครูควรคำนึงถึงผลกระทบทั้งสามด้านนี้ด้วย

การแก้ไขความผิดปกติในการฟังจะทำได้โดยการใช้ยา การผ่าตัด การใช้เครื่องช่วยฟัง และการอ่านริมฝีปาก ส่วนทางด้านจิตใจก็อาจจะแก้ไขได้ด้วยวิธีการให้คำปรึกษา (Counseling) แก่เด็ก

เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา (Visual Impairment)

ความบกพร่องทางสายตาอาจเป็นไปตั้งแต่ขั้นอ่อน ๆ ที่สามารถแก้ไขได้ด้วยการใช้เลนส์ หรือขั้นรุนแรง เช่น ตาบอด ครูมักจะเป็นคนแรกที่พบว่าเด็กต้องใช้แว่นตา ปัญหาทางสายตาจะแก้ไขได้ผลดีที่สุดถ้าพบแต่แรก อย่างน้อยก็เป็นการป้องกันไม่ให้อาการหนักไปกว่าเดิม โรงเรียนบางแห่งจึงจัดให้มีการตรวจสายตาแก่นักเรียนทุกปี

ในสมัยก่อนนักเรียนที่มีปัญหาทางด้านสายตาจะได้รับความช่วยเหลือโดยการใส่แว่นสายตา และนักเรียนที่ตาบอดจะได้รับการช่วยเหลือโดยใช้สุนัขนำทาง และให้เรียนการอ่านจากตัวอักษรเบรลล์ (Braille) หรือจ้างคนอื่นมาอ่านให้ฟัง แต่ตั้งแต่ต้นปี 1970 เป็นต้นมา ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้ช่วยแก้ไขปัญหาระยะสายตามากขึ้น เช่น การใช้แสงเลเซอร์ (Laser) ฉายเข้าไปในสิ่งแวดล้อมของคนตาบอด แสงนั้นจะส่งสัญญาณกลับมาที่หูหรือผิวหนัง เพื่อให้คนตาบอดรู้ว่ามือจะไว้วางอยู่ เครื่องอ่านตัวหนังสือเคอร์ซเวล (Kurzweil Reading Machine) จะเปลี่ยนตัวหนังสือเป็นเสียง ทำให้คนตาบอดอ่านหนังสือได้เกือบทุกเล่ม สิ่งเหล่านี้จะช่วยคนตาบอดให้สามารถมีชีวิตอยู่ได้คล้ายกับคนปกติ

การขาดความสามารถทางร่างกาย (Physical Disabilities)

การขาดความสามารถทางร่างกาย หมายถึง เด็กที่มีร่างกายพิการ หรือไม่สามารถควบคุมกล้ามเนื้อบางส่วน เช่น การเป็นลมบ้าหมู (Epilepsy) สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อเด็กเหล่านี้ก็

คือโครงสร้างของตัวอาคารในโรงเรียน เช่น การมีประตูหมุน หรือบันไดที่รถเข็นไม่สามารถขึ้นไปได้ การแก้ปัญหาเหล่านี้สามารถทำได้โดยการแก้ไขหรือเพิ่มเติมโครงสร้าง เช่น การใช้ลิฟต์ เป็นต้น

เด็กที่ขาดความสามารถในการเรียน (The Learning Disabled Students)

เด็กที่ขาดความสามารถในการเรียน หมายถึง เด็กที่มีสติปัญญาเหมือนเด็กปกติ ไม่มีความผิดปกติที่เห็นเด่นชัดทางร่างกาย ทางประสาทสัมผัส หรือมีความเสียเปรียบทางวัฒนธรรม แต่เด็กไม่สามารถที่จะเรียนวิชาบางวิชาได้ หรืออาจเรียนช้ากว่าเพื่อนหลายปี หรือทำคะแนนได้ต่ำกว่าระดับที่เราคาดหวังไว้เป็นอันมาก แม้ว่าครูจะทำการสอนให้เหมาะสมกับอายุ และความสามารถของเด็กแล้วเด็กที่ขาดความสามารถในการเรียนนี้ยังเรียนได้ช้ากว่าเด็กอื่นๆ ในด้านการพูด การอ่าน ความเข้าใจ การเขียน การสะกด การฟัง การคิดเลข หรือการใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์

จะเห็นได้ว่าสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของเด็กเหล่านี้ไม่สามารถสะท้อนให้เห็นความสามารถที่มีอยู่ในตัวเด็กเลย (Potentials) ดังนั้นสิ่งที่นักศึกษามักจะให้ความสนใจก็คือ การวัดความสามารถที่ถูกต้อง แม่นยำ และวิธีการสอน มากกว่าที่จะให้ความสนใจในสาเหตุของการเป็นเด็กขาดความสามารถในการเรียน ในขณะนี้ยังไม่มีข้อยุติว่าเด็กที่เรียนไม่ได้เหล่านี้มีสาเหตุมาจากอะไร เมื่อก่อนเรายกให้เป็นความผิดปกติของสมอง (Minimal Brain Dysfunction หรือ MBD) แต่มีเสียงคัดค้านจากผู้เชี่ยวชาญว่าอาการของ MBD ตรวจพบยากมาก ดังนั้นการยก MBD ให้เป็นสาเหตุของการขาดความสามารถในการเรียนจึงเท่ากับเป็นการแก้ปัญหาที่ไม่ทราบถึงสาเหตุอย่างแท้จริงเท่านั้นเอง

การมองหาอาการ (Spotting the Symptoms)

งานของครูมักจะไม่เกี่ยวกับสาเหตุที่เด็กเรียนไม่ได้ แต่จะอยู่ที่พฤติกรรมของเด็กที่แสดงให้เห็นว่าเด็กเรียนไม่ได้

อาการของเด็กที่ขาดความสามารถในการเรียนมีดังนี้คือ

1. เด็กนั่งนิ่ง ๆ ไม่ได้ (Hyperkinetic / Hyperactive) เป็นอาการที่พบบ่อยที่สุด เด็กจะไม่สนใจคำสอนของครู นั่งแบบอยู่ไม่สุข พุดเล่นกับเพื่อน และไม่สามารถทำตามคำสอนหรือคำสั่งของครูได้
2. เด็กที่นั่งนิ่งเกินไป (Hypoactive) จะมีลักษณะตรงกันข้ามกับพวกแรก และมักจะถูกมองข้ามเพราะเด็กพวกนี้จะไม่รบกวนการสอนของครู
3. เด็กที่เข้าสังคมลำบาก เช่น ก้าวร้าว ไม่เชื่อฟัง ก่อความ เป็นต้น
4. เด็กที่มีอาการซุ่มซำม เชื่องช้า ซัดเซียนช้า อ่านช้า ต้องอ่านซ้ำ ๆ กันหลายครั้งก่อนที่จะอ่านประโยคต่อไป (Perseveration) นอกจากนั้นยังขาดความมั่นคงทางอารมณ์ ความจำไม่ดี ขาดสมาธิ การรับรู้ไม่ดี เป็นต้น

การแก้ปัญหา (Coping with the Problem)

การแก้ไขและรักษาเด็กที่ขาดความสามารถในการเรียนมีดังนี้

1. การควบคุมอาหาร อาหารบางประเภทอาจให้พลังงานมาก ทำให้เด็กมีพลังงานและต้องการกิจกรรมต่าง ๆ เด็กจะสนใจสิ่งที่อยู่รอบตัวมากเกินไป ทำให้ไม่สนใจบทเรียน ดังนั้นเด็กพวกนี้จึงควรจะถูกควบคุมอาหาร
2. การทำจิตวิเคราะห์ ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์ชีวิตประวัติของเด็ก และหาทางทำให้เด็กมีความนับถือตนเองเพิ่มขึ้น
3. การให้คำปรึกษาในบรรยากาศที่อบอุ่น เพื่อให้เด็กมองเห็นปัญหา และหาทางแก้ไขด้วยตนเอง
4. การจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความสามารถของเด็กซึ่งมีพัฒนาการช้ากว่าเด็กปกติในด้านความตั้งใจ ความจำ และขั้นตอนของการเรียน ตามลำดับ
5. การหัดให้เด็กมีส่วนร่วมในงานที่ต้องรับผิดชอบ สอนให้เด็กแก้ปัญหาเองโดยจัดเด็กให้เข้ากลุ่มและให้เด็กตัดสินใจด้วยตนเอง
6. การใช้หลักการปรับพฤติกรรม เพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาให้หมดไป

7. การให้การศึกษาร่วมเสริม แม้จะใช้วิธีอื่น ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ครูก็ต้องจัดการศึกษาให้เหมาะกับเด็กแต่ละคน

เด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์หรือมีพฤติกรรมที่ผิดปกติ (The Emotionally Disturbed or Behavior Disordered Student)

เด็กที่มีความผิดปกติทางอารมณ์มักมีอาการดังนี้คือ ใจน้อยมาก ซึมเศร้า หวาดกลัว หงุดหงิด มีอารมณ์รุนแรง ทำลายข้าวของ และอยู่ไม่สุข เด็กเหล่านี้ไม่จำเป็นต้องมีสติปัญญาต่ำ แต่เนื่องจากมีอารมณ์ที่ผิดปกติจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้การเรียนด้อยกว่าเด็กทั่วไป

การแก้ปัญหา (Coping with the Problem)

โรเจอร์ส (Rogers, 1951) ได้เสนอให้ใช้วิธีตามใจเด็ก (Permissiveness) เพื่อช่วยให้เด็กมีความเจริญเติบโตทางอารมณ์ แต่ข้อเสียของการตามใจเด็กก็คือ เด็กจะไม่ทราบว่าอะไรเป็นที่ยอมรับ และอะไรไม่เป็นที่ยอมรับ ดังนั้นวิธีที่นิยมใช้กันมากก็คือ การเดินสายกลาง คือ ครูจะต้องให้ความเป็นมิตรและอบอุ่น แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องมีความเคร่งครัดในระเบียบพอสมควร

ด้วยเหตุผลดังกล่าว การปรับพฤติกรรม จึงเป็นสิ่งที่ใช้กันมากกับเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์ เพราะวิธีนี้จะบอกให้เด็กทราบอย่างชัดเจนว่ามีอะไรที่เขาทำได้ และอะไรที่เขาทำไม่ได้ ซึ่งเป็นการเน้นเรื่องวินัย นอกจากนั้นจะมีการทำให้พฤติกรรมที่เราต้องการให้เด็กทำน่าสนใจด้วยการให้รางวัล จนทำให้เด็กทราบว่าพฤติกรรมบางอย่างที่เขาทำไปนั้นอาจจะไม่ได้รับผลตอบแทนทันที จะช่วยให้เด็กมีความเจริญเติบโตทางอารมณ์มากขึ้น

อีกวิธีหนึ่งที่ครูสามารถใช้กับเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์ก็คือ การใช้วิธีสัมภาษณ์ช่วงชีวิต (Life Space Interviewing หรือ LSI) ซึ่งคล้ายกับการทำจิตบำบัด ต่างกันแต่ว่าครูไม่จำเป็นต้องได้รับการฝึกมาโดยเฉพาะ ขั้นตอนมีดังนี้คือ

1. ครูพยายามติดตามการรับรู้ของเด็กเกี่ยวกับสภาพการณ์อันใดอันหนึ่งโดยเฉพาะ หรือติดตามการรับรู้ที่เด็กมีต่อโรงเรียนเป็นส่วนรวม

2. ครูตั้งสมมติฐานว่าการรับรู้ของเด็กตรงประเด็นกับของปัญหาหรือไม่ หรือมี
อย่างอื่นที่ซับซ้อนกว่านี้อีก

3. เมื่อเด็กได้แสดงความรู้สึกนึกคิดของเขาแล้ว ครูก็จะคุยต่อไปถึงสิ่งที่เด็กคิดว่า
เขาจะทำได้เกี่ยวกับปัญหาของเขา ในตอนนี้ครูจะไม่พยายามพูดถึงสิ่งที่เขาควรทำ

4. แต่ถ้าเด็กยังไม่เข้าใจถึงสภาพที่แท้จริงของปัญหา ครูก็จะบอกว่า “ถ้าเธอทำ
อย่างนี้จะได้รับผลอย่างนี้ และถ้าทำอย่างอื่น จะได้ผลอะไรบ้าง”

ในแต่ละขั้นตอนครูต้องสังเกตและไวต่อความรู้สึกนึกคิดของเด็ก ให้การสนับสนุน
และความเป็นธรรมต่อเด็ก ครูต้องพยายามเข้าใจปัญหา และไม่บอกเด็กว่าจะทำโทษ แต่จะช่วยให้
เด็กมองเห็นปัญหาและหาทางแก้ไข วิธีสัมภาษณ์นี้จะใช้เวลามาก ครูบางคนอาจไม่มีเวลา
หรือมีความเข้าใจเด็กพอที่จะแก้ปัญหาได้

ข้อคิดอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์ก็คือ เด็กส่วนมากที่มีปัญหา
จะค่อย ๆ ดีขึ้นเมื่อเขาโตขึ้น (ประมาณชั้น ป.5) และเมื่อได้ติดตามผลระหว่างเด็กที่มีปัญหาทาง
อารมณ์ที่ถูกแยกไปเรียนในโรงเรียนพิเศษกับเด็กที่เรียนในชั้นปกติ ปรากฏว่าเด็กทั้งสองกลุ่มนี้
ไม่มีความแตกต่างกันในด้านการเรียน การเป็นที่ยอมรับของเพื่อน และการจัดลำดับพฤติกรรม
ดังนั้นครูที่สอนชั้นปกติก็น่าจะสอนเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์ที่ไม่ร้ายแรงจนเกินไปได้เช่นเดียวกัน

เด็กปัญญาอ่อนที่สามารถเรียนได้ (Educable Mentally Retarded Children / EMR)

เด็กปัญญาอ่อน หมายถึง เด็กที่มีไอคิวระหว่าง 50 - 70 การที่เรียกเด็กเหล่านี้ว่า
เด็กปัญญาอ่อนที่สามารถเรียนได้ เพราะเด็กเหล่านี้จะมีระดับสติปัญญาต่ำกว่าปกติเพียงเล็กน้อย
จึงสามารถรับการศึกษาได้ระดับหนึ่ง สามารถมีชีวิตที่ค่อนข้างปกติ และสามารถทำงานได้

ในห้องเรียน เด็กที่เป็น EMR จะมีลักษณะแตกต่างจากเด็กปกติ เช่น มีระยะ
ความสนใจสั้น ขาดสมาธิ ไม่ยอมมีกิจกรรมร่วมกับเพื่อนในชั้น อาการเหล่านี้ดูคล้ายกับอาการ
ของเด็กที่ขาดความสามารถในการเรียน หรือเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์ และเราจะเรียกเด็กเหล่านี้
ว่า EMR ได้ก็ต่อเมื่อมีการทดสอบทางสติปัญญา แล้วพบว่าไอคิวต่ำกว่าปกติ

ในด้านวิชาการ เด็ก EMR จะสามารถเรียนทักษะเบื้องต้น เช่น การอ่าน การคิดเลข แม้ว่าจะช้ากว่าเด็กปกติก็ตาม ในด้านการอ่านพบว่าแม้เด็กจะอ่านได้ก็จริง แต่ความเข้าใจจะมีมาน้อยเพียงใดก็ยังไม่มีความชัดเจน ส่วนการคิดเลขก็เหมือนกัน เด็กอาจจะจำวิธีคิดเลขได้ แต่การใช้เหตุผลเป็นสิ่งที่ยากสำหรับเด็กเหล่านี้

การค้นพบอาการ (Spotting the Symptoms)

เด็กที่มีปัญญาค่อนเพียงเล็กน้อยจะไม่ได้รับการค้นพบก่อนที่เด็กจะมีอายุ 6 ปี หรือก่อนที่เด็กจะเข้าโรงเรียน เพราะยังไม่มีระบบการแยกเด็กก่อนระดับประถมศึกษา ในโรงเรียนอนุบาลถ้าเด็กคนไหนเรียนช้ากว่าปกติ ครูก็อาจจะให้เรียนซ้ำอีกหนึ่งปี การทดสอบสติปัญญาเป็นรายบุคคลจะช่วยให้บอกได้ว่าเด็กมีสติปัญญาต่ำกว่าปกติหรือไม่ แต่การทดสอบนี้ก็ไม่ค่อยได้กระทำกันในโรงเรียน

โดยทั่วไปแล้ว เด็กจะไม่ถูกเรียกว่า EMR จนกว่าจะมีอายุอย่างน้อย 3 ปี เพราะผู้ใหญ่มักลังเลและต้องการเวลาที่จะสังเกตเด็กไปก่อน แต่เมื่อเด็กมีอายุ 9 - 10 ปี อาการเรียนช้าและคะแนนไอคิวจะปรากฏชัดเจนจนทำให้ครูทราบว่าเด็กต้องการความช่วยเหลือพิเศษ

การแก้ปัญหา (Coping with the Problems)

เด็ก EMR ไม่เพียงแต่เรียนช้ากว่าปกติเท่านั้น แต่ความสามารถในการรับรู้หรือถ่ายทอดความรู้ที่ได้เรียนมาเพื่อใช้ในสถานการณ์ใหม่ก็ยังช้ากว่าปกติด้วย เคริก (Kirk, 1972) ได้ใช้หลักของการปรับพฤติกรรมมาเขียนเป็นคำแนะนำสำหรับการสอนเด็ก EMR ดังนี้คือ

1. พยายามอย่าให้เด็กเกิดความล้มเหลว

ครูควรพยายามชักนำ ชี้แนะ ใช้คำถามที่ง่าย หรือจัดคำพูดเสียใหม่เพื่อช่วยให้เด็กตอบถูก ความสำเร็จจะเป็นตัวเสริมแรงในที่นี้

2. การป้อนกลับ (Feedback) ทันทีถ้าเด็กตอบถูกครูต้องบอกให้ทราบทันที และถ้าตอบผิดก็ต้องบอกเพื่อให้เด็กตอบให้ถูก

3. ให้รางวัลค่าตอบแทนที่ถูกต้องทันที รางวัลอาจเป็นวัตถุหรือคำชมเชยก็ได้ ถ้าเด็กประสบความสำเร็จเรื่อย ๆ ก็เท่ากับเป็นรางวัลอยู่ในตัวแล้ว ครูอาจไม่จำเป็นต้องให้รางวัลอีก

4. พยายามให้งานในระดับที่เด็กทำได้ดีที่สุด อย่าให้ง่ายหรือยากจนเกินไป

5. พยายามสอนเป็นขั้นตอนจากง่ายไปหายาก
6. ควรสอนทีละน้อย จะช่วยให้เด็กเรียนได้และสามารถเรียนบทต่อ ๆ ไปได้สำเร็จ
7. พยายามให้มีการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ เช่น มีการยกตัวอย่าง
หลาย ๆ ตัวอย่าง

8. พยายามสอนซ้ำจนเด็กจำได้ขึ้นใจ เพื่อป้องกันไม่ให้ลืมในวันรุ่งขึ้น
9. ควรเว้นระยะในการสอนซ้ำบ้าง เช่น เมื่อสอนความคิดรวบยอดใหม่ก็กล่าวซ้ำ
ถึงความคิดรวบยอดที่ได้เรียนมาแล้วเป็นครั้งคราว
10. สอนความคิดรวบยอดจำนวนจำกัดในแต่ละครั้ง อย่าสอนสองเรื่องปนกัน จะ
สอนเรื่องใหม่ก็ต่อเมื่อเด็กได้เรียนเรื่องเก่าจนขึ้นใจแล้ว
11. เน้นในเรื่องสำคัญของสิ่งที่สอนจนเด็กสามารถบอกถึงความสำคัญของสิ่งที่เรียน
ได้
12. จัดบทเรียนให้เด็กสามารถประสบความสำเร็จได้ในแต่ละวัน เพราะเด็ก EMR
จะคุ้นเคยกับความล้มเหลวมาตลอดจนกระทั่งความสำเร็จมีความสำคัญยิ่งสำหรับการเรียนรู้

เด็กปัญญาอ่อนเรียนอะไรได้บ้าง

สิ่งที่ต้องสอนในทุกระดับขั้นการศึกษาก็คือ การอ่าน การเขียน และการคิดเลข
แต่พอถึงระดับมัธยมศึกษาที่ควรจะสอนมีดังนี้

- คณิตศาสตร์ เช่น การชอมแซมบ้าน เศรษฐกิจ และโภชนาการ
- ทักษะทางสังคม เช่น การแต่งตัว และการเลือกอาชีพ
- การรักษาสุขภาพจิตและสุขภาพกาย เช่น สุขศึกษา การยอมรับตัวเอง การมี
ค่านิยม การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และความภาคภูมิใจในความสำเร็จ

นอกจากนั้นครูอาจจะสอนวิชาศิลปะและดนตรี ซึ่งเด็กพวกนี้จะถูกเฉลยว่าขาด
ความสามารถทางด้านนี้ แต่ก็อาจจะมีเด็กบางคนที่ได้รับการยกเว้น ดังนั้นครูจึงควรเปิดโอกาส
ให้เด็กได้เรียนในสองวิชานี้บ้าง

ครูมักจะสงสัยว่า การลงทุนสอนเด็กปัญญาอ่อนจะให้ผลคุ้มค่าหรือไม่ บอลเลอร์
(Baller, 1936) ได้ศึกษาเด็ก 206 คน ซึ่งอยู่ในชั้นเรียนของเด็กปัญญาอ่อน สิบห้าปีต่อมาชาร์ลส

(Charles, 1953) ได้ติดตามผลเด็กเหล่านี้พบว่า 80% ได้แต่งงานและมีบุตร เด็กเหล่านี้มีไอคิวระหว่าง 138 - 150 และมีไอคิวเฉลี่ย 95% ของเด็กเหล่านี้สามารถเลี้ยงตัวเองได้ ผู้ชายส่วนมากมีอาชีพเป็นกรรมกร และผู้หญิงเป็นแม่บ้าน

แต่งงานวิจัยใหม่ ๆ (Heber and Dever, 1970) จะไม่ให้ผลที่สวຍงามเช่นนี้โดยเฉพาะเมื่อประเทศมีปัญหาเงินเฟ้อและการว่างงานมาก คนปัญญาอ่อนก็จะหางานทำได้ยากขึ้นทุกที เพน (Payne et al, 1977) ได้กล่าวว่า สาเหตุที่ทำให้คนปัญญาอ่อนหางานยากมีอยู่สามประการคือ

1. นายจ้างมักไม่ต้องการจ้างคนปัญญาอ่อน และถึงแม้คนปัญญาอ่อนจะได้งานก็ไม่มีความสุขเพราะเพื่อนร่วมงานมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อตน
2. ถ้างานนั้นไม่น่าทำ คนปัญญาอ่อนจะเลิกได้ง่ายกว่าคนปกติ เพราะไม่สามารถคิดหาวิธีที่จะทำให้งานนั้นน่าทำมากขึ้น
3. คนปัญญาอ่อนไม่มีความรู้เพียงพอเกี่ยวกับการหางาน และขาดความรู้ในสิ่งที่คนปกติมี เช่น ต้องมาทำงานให้ตรงเวลา ทำตามคำสั่ง ทำงานให้เสร็จและเก็บกวาดทำความสะอาดเมื่อเลิกงานแล้ว เป็นต้น

การนำเด็กไปเรียนในชั้นพิเศษหรือเรียนในชั้นปกติจะแก้ปัญหบางอย่างของเด็กปัญญาอ่อนได้หรือไม่ นั้น ยังไม่มีข้อยุติ แต่ก็มีผู้เสนอแนะว่าถ้าเด็กปัญญาอ่อนแต่เพียงเล็กน้อยและไม่มีปัญหามากก็ควรจะให้เรียนรวมกับเด็กปกติ โดยอาจจะมีการสอนพิเศษให้ ถ้ามีปัญหามากขึ้นก็อาจจะให้เรียนในชั้นพิเศษครึ่งเวลา และเรียนในชั้นปกติครึ่งเวลา แต่ในกรณีที่เด็กมีปัญหาการการจัดให้เด็กเรียนในชั้นพิเศษจะทำให้เด็กเรียนได้ดีกว่า และมีความสุขมากกว่าด้วย

เด็กปัญญาเลิศและเด็กที่มีความสามารถพิเศษ (The Gifted and the Talented Children)

เด็กปัญญาเลิศ (Gifted Children)

เด็กปัญญาเลิศและเด็กที่มีความสามารถพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีความสามารถในด้านต่อไปนี้

1. สถิติปัญญา
2. ความสามารถทางวิชาการ
3. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
4. ความเป็นผู้นำ
5. ความสามารถทางศิลปะและการแสดง
6. ความสามารถทางด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว

ในโรงเรียน ความสามารถที่ได้รับการยกย่องมากจะเป็นสถิติปัญญาและความสามารถทางวิชาการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวัดได้ง่ายกว่าความสามารถด้านอื่น ๆ

ในสมัยก่อนคนมักจะคิดว่าเด็กฉลาดต้องใสแว่นตา ตัวเล็ก และมีอารมณ์ที่ไม่มั่นคง แต่หลักฐานที่ได้จากการวิจัยกลับตรงกันข้าม ในปี 1920 ลูอิส เทอร์แมน (Terman, 1925) ได้ศึกษาเด็ก 1,500 คน ที่มีไอคิวสูงกว่า 150 จากแบบทดสอบแสตนฟอร์ด บิเนต (Stanford Binet Scales) เพื่อดูว่าเด็กเหล่านี้มีพัฒนาการอย่างไรบ้างในชีวิต งานนี้เริ่มตั้งแต่ปี 1920 และมีโครงการที่จะศึกษาต่อเนื่องไปจนถึงปี 2010

เทอร์แมน ได้พบว่า เด็ก 1,500 คน ที่เขาศึกษาเป็นเด็กที่เรียนล่วงหน้าเพื่อนร่วมชั้น ประมาณ 2 - 4 ชั้น และเรียนได้ดีแทบทุกวิชา นอกจากนั้นเด็กเหล่านี้ยังเป็นเยี่ยมทางด้านสุขภาพ อารมณ์ สังคม และจริยธรรม และเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ก็ยังคงรักษาคุณลักษณะเหล่านี้ไว้ได้

ในด้านความสำเร็จ เขาพบว่าบุคคลเหล่านี้เป็น “ทรัพยากรที่ทรงคุณค่าของประเทศ” อย่างแท้จริง ในบรรดาชาย 800 คน จากกลุ่มตัวอย่าง 1,500 คน จะเป็นผู้ที่ได้รับปริญญาเอก 78 คน ปริญญาทางแพทย์ 48 คน ปริญญาทางกฎหมาย 85 คน เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย 74 คน และในจำนวนนี้มี 47 คน ที่ได้ชื่อว่าเป็นนักวิทยาศาสตร์ยอดเยี่ยมของอเมริกา เมื่อเทียบกับคนอายุรุ่นเดียวกันที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง จะพบว่า ตัวเลขเหล่านี้สูงกว่าปกติ 10 - 30 เท่า เมื่อคนเหล่านี้อายุ 40 ปี ได้ช่วยกันแต่งหนังสือถึง 93 เล่ม เขียนบทความทางวิชาการ 2,000 เรื่อง เรื่องทั่ว ๆ ไป 275 เรื่อง บทละครและนวนิยาย 375 เรื่อง และได้รับการจดทะเบียนลิขสิทธิ์ 230 เรื่อง ในปัจจุบันก็ยังได้มีการติดตามผลจากกลุ่มตัวอย่างนี้ เพื่อดูว่าคนเหล่านี้มีความพึงพอใจในชีวิตของตนอย่างไรบ้าง

จากตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า คนที่มีสติปัญญาดีหรือมีความสามารถพิเศษ นั้นเป็นทรัพยากรที่มีค่าของประเทศชาติที่เราสมควรจะพัฒนาให้เขาได้มีโอกาสใช้ความสามารถ ของตนได้อย่างเต็มที่ สิ่งนี้จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้มีการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษเหล่านั้นขึ้น

โปรแกรมสำหรับเด็กปัญญาเลิศ

โปรแกรมสำหรับเด็กปัญญาเลิศ (Gifted) มักจะจัดเป็น 3 อย่างคือ

1. การจัดสิ่งแวดล้อมให้สมบูรณ์ เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กหาความรู้เพิ่มเติมได้ใน โรงเรียน (Enrichment) เช่น การจัดเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด การ สอนวิชาในระดับสูง การจัดสัมมนา และการเปิดโอกาสให้เด็กค้นคว้าด้วยตนเอง

2. การจัดนักเรียนที่มีความสามารถคล้ายคลึงกันให้เรียนด้วยกัน (Grouping)

3. การตัดทอนการสอนที่ไม่จำเป็น เพื่อให้เด็กเรียนจบเร็วขึ้น (Acceleration) เช่น การให้เด็กเรียนข้ามชั้น การสอนภาคฤดูร้อน การรวมเนื้อหาที่ต้องสอนสองปีเป็นหนึ่งปี เป็นต้น

คำถามที่ครูต้องการคำตอบก็คือ โปรแกรมเหล่านี้ให้ผลดีหรือไม่ จากการวิจัย (Stanley, 1977) พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมไม่ได้ให้ผลดีเท่าที่ควร เพราะครูไม่ทราบว่า จะจัด สภาพแวดล้อมที่ดีได้อย่างไร แต่กลับเข้าใจว่าการให้สิ่งต่าง ๆ แก่เด็กมาก ๆ เป็นวิธีที่ดี ผลัก ก็คือเด็กไม่ได้รับอะไรเท่าที่ควร

โปรแกรมที่พบว่าให้ผลดีก็คือ การสอนแบบเร่งรัด (Laycock, 1979) นักเรียนที่ ได้รับการสอนแบบนี้จะเรียนดีตั้งแต่ระดับประถมจนถึงระดับวิทยาลัย และไม่ค่อยมีปัญหาทาง ด้านอารมณ์

โปรแกรมที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์มากที่สุดคือ การจัดเด็กที่มีปัญญาเลิศให้เรียน ด้วยกัน ซึ่งมีทั้งผู้เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างมาก ผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับการแบ่งกลุ่มก็โจมตีการ แบ่งกลุ่มว่าเท่ากับเป็นการสร้างชนชั้นปัญญาชน (Elitism) ให้กับเด็กนักเรียน และอ้างถึงความ เสมอภาคทางการศึกษาของเด็ก รวมทั้งอ้างว่าการแบ่งกลุ่มสร้างความไม่เป็นธรรมแก่เด็กยาก จน หรือเด็กที่เป็นชนกลุ่มน้อย ส่วนพวกที่สนับสนุนการแบ่งกลุ่มก็เปรียบเทียบว่า การแบ่งกลุ่ม เหมือนกับการฝึกนักกีฬาที่มีความสามารถพิเศษอยู่แล้วให้มีความสามารถเต็มที่ และเราก็ไม่

กล่าวโทษครูผู้ฝึกว่าทำให้เกิดการแบ่งชั้นวรรณะแต่กลับชมเชยที่เขาสามารถสร้างนักกีฬาที่ยิ่งใหญ่ได้ ผู้ที่มีทัศนคติกลาง ๆ ก็จะทำให้เด็กได้รับการสอนทั้งสองแบบคือ ในหนึ่งสัปดาห์เด็กอาจได้รับการแยกไปเรียนกลุ่มพิเศษหนึ่งวัน และอีกสัปดาห์ก็เรียนในชั้นเรียนปกติ

เด็กที่มีความสามารถพิเศษ (Talented Children)

คนที่มีความสามารถพิเศษ (Talented) ไม่จำเป็นต้องมีสติปัญญาสูง แต่คนที่มีสติปัญญาสูงก็อาจจะมีความสามารถพิเศษได้ คำว่า Talent หรือความสามารถพิเศษนี้รวมถึงกิจกรรมทุกอย่างที่คนเรามีความสามารถที่จะทำได้อย่างดี แต่ความสามารถแต่ละอย่างจะไม่ได้รับการยอมรับเท่ากัน เพราะเรายกย่องความสามารถบางอย่างมากกว่า โดยดูว่าความสามารถนั้นเป็นประโยชน์ต่อสังคมมากเพียงใด และค่านิยมนี้จะเปลี่ยนไปเปลี่ยนมา เช่น ในสมัยโรมัน พวกทำนายโชคชะตาจากการดูตับและก้นของไก่ที่ถูกฆ่า จะเป็นพวกที่สังคมยกย่องและมีรายได้สูง แต่ถ้าเป็นในสมัยปัจจุบันผู้ที่มีความสามารถเช่นนี้อาจต้องอยู่ในสลัม นอกจากนั้นการที่ความสามารถอย่างหนึ่งจะเป็นที่ยอมรับหรือไม่ยังขึ้นอยู่กับว่าความสามารถนั้นแสดงที่ไหน ในสภาพการณ์อะไร และแสดงกับใคร ความสามารถในการแสดงเป็นที่ต้องการทางโทรทัศน์ แต่จะไม่เหมาะกับการเป็นหมอมผ่าตัด ความสามารถในการพูดอาจเป็นที่ยอมรับในหมู่นักการเมือง แต่จะไม่เหมาะกับการช่างตัดผม ความสามารถในการรบอาจทำให้ทหารได้รับเหรียญกล้าหาญ แต่ถ้าเป็นคนธรรมดาความก้าวร้าวหรือการทำร้ายผู้อื่นก็อาจทำให้ติดตารางได้

นอกจากความสามารถที่ทำเงินได้แล้ว ยังมีความสามารถพิเศษหลายอย่างที่เรามักมองข้ามไป เช่น ความรัก ความเข้าอกเข้าใจ ความเห็นใจ ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถที่จะมีชีวิตอยู่โดยพึ่งพาอุปสรรคต่างๆ อย่างไม่ย่อท้อ ความสามารถเหล่านี้สมควรที่จะได้รับการปลูกฝังให้มีในเด็กของเรา

การค้นหาความสามารถพิเศษ

ความสามารถพิเศษบางอย่างจะปรากฏให้เห็นเด่นชัด เช่น ความสามารถในการเป็นผู้นำ ความสามารถทางดนตรีและการแสดง หรือความสามารถในการวาดภาพ เป็นต้น แต่เนื่องจากโรงเรียนสนใจแต่เฉพาะด้านวิชาการความสามารถพิเศษบางอย่างของเด็กที่ไม่เกี่ยวข้อง

ข้อกับวิชาการจึงได้รับการละเลยไป สิ่งที่จะช่วยให้ครูสามารถวัดความสามารถพิเศษต่าง ๆ ของเด็กได้คือ แบบทดสอบ และนักจิตวิทยาจะสามารถให้คำแนะนำแก่ครูในการเลือก การใช้ และการตีความหมายผลของแบบทดสอบนั้น

การพัฒนาความสามารถพิเศษ

การค้นพบความสามารถพิเศษเป็นเรื่องหนึ่ง แต่การที่จะช่วยพัฒนาความสามารถนั้นให้เจริญงอกงามเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ในปัจจุบันโรงเรียนของเรายังทำหน้าที่ในด้านนี้น้อยมาก ความสามารถที่ได้รับการส่งเสริมอย่างจริงจังก็มีดนตรี นาฏศิลป์ และการเพาะช่าง ซึ่งเด็กจะต้องเข้าไปเรียนโดยเฉพาะ ไม่ใช่เป็นวิชาที่มีอยู่ในโรงเรียนทั่วไป อันที่จริงรัฐบาลควรจะให้ความสนใจเด็กที่มีความสามารถพิเศษเหล่านี้ เพราะเขาเป็นทรัพยากรที่มีค่าอย่างหนึ่งของประเทศเหมือนกัน (เพ็ญพิไล ฤทธาคณานนท์, 2536 : 88 - 98)

เมื่อครูผู้สอนมีความเข้าใจถึงความแตกต่างและปัญหาของเด็กพิเศษแต่ละประเภทแล้ว ครูต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และต้องปรับเปลี่ยนบทบาทให้สามารถช่วยเด็กเหล่านี้ได้

บทบาทของครูมีส่วนช่วยในการเรียนการสอนของเด็ก คณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา ได้กำหนดบทบาทครูที่พึงประสงค์ไว้ ดังนี้

บทบาทเฉพาะตัว

1. เป็นผู้รักการอ่านการค้นคว้า ปรับปรุงตนเองให้ทันสมัย มั่นใจและศรัทธาในอาชีพครู
2. เป็นผู้มีความเป็นตัวของตัวเอง กล้าแสดงออกเพื่อเผยแพร่ความคิด ความรู้ต่อสาธารณะและเพื่อพัฒนาวิชาชีพของตน
3. เป็นผู้ประพฤติและวางตนอยู่ในกรอบศีลธรรมจรรยาที่ยอมรับในชุมชน
4. เป็นผู้ประกอบอาชีพพอควรแก่อัตภาพ มานะบากบั่น มัธยัสถ์ ไม่เห็นแก่ความเจริญทางวัตถุเกินกว่าคุณธรรมและจริยธรรม

บทบาทต่อนักเรียน

1. เป็นผู้ช่วยและแนะนำให้นักเรียนมีหลัก รู้จักวิธีศึกษาค้นคว้าและเลือกทางของตนเองอย่างอิสระ

2. เป็นผู้ฝึกนักเรียนให้สามารถทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักวิพากษ์วิจารณ์รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น และมีวินัยในตนเอง
3. เป็นผู้สนใจศึกษาธรรมชาติของศิษย์ ให้ความรักเอาใจใส่ศิษย์ ขจัดช่องว่างระหว่างครูกับศิษย์
4. เป็นผู้ศึกษาความสนใจ ความถนัด ความสามารถของนักเรียน และหาทางส่งเสริม แนะนำในการเลือกวิชาและอาชีพให้นักเรียนได้เหมาะสม
5. เป็นผู้ส่งเสริมให้นักเรียนฝึกฝนในคุณธรรม จริยธรรม เห็นคุณค่าของเอกลักษณ์ และวัฒนธรรมของชาติ

บทบาทต่อสังคม

1. เป็นผู้มีความรู้ ความสนใจการเกษตร และมีส่วนร่วมกิจกรรมการเกษตรในท้องถิ่นได้ดี
2. เป็นผู้รักความยุติธรรมและกล้าต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมของสังคมด้วยสติปัญญา ตามกระบวนการที่เหมาะสม
3. เป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของท้องถิ่นเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
4. เป็นผู้ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตยแก่ชุมชน โดยประพฤติตนเป็นแบบอย่างและชักนำผู้อื่นให้ปฏิบัติตามโอกาสที่เหมาะสม

บทบาทครูตาม Teachers Model มีผู้เสนอว่า ถ้าพิจารณาบทบาทหน้าที่ครูจากคำว่า ครูในภาษาอังกฤษ คือ “Teachers” น่าจะจำแนกได้ ดังนี้

T - Teaching	คือ บทบาทของผู้สอน ผู้ถ่ายทอดความรู้แก่ศิษย์
E - Ethics	คือ บทบาทของผู้ส่งเสริมจริยธรรม ผู้มีคุณธรรมจริยธรรม
A - Academic	คือ บทบาทของผู้มีหลักวิชา ถ่ายทอดวิชาและเป็นนักวิชาการ
C - Cultural Heritage	คือ บทบาทของผู้สืบทอดมรดกวัฒนธรรม
H - Human Relation	คือ บทบาทของผู้สร้างมนุษยสัมพันธ์ในชุมชน ผู้มีสัมพันธ์อันดีกับศิษย์และคนทั่วไป

- E - Evaluation คือ บทบาทของผู้วัดและประเมินผล
 R - Research คือ บทบาทของผู้ค้นคว้าวิจัย และนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์
 S - Service คือ บทบาทของผู้ให้บริการแก่ศิษย์และชุมชน

บทบาทของครูตามแนวคิดปรัชญาลัทธิต่าง ๆ

กลุ่มลัทธิปรัชญาต่าง ๆ ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับบทบาทของครู ไว้ดังนี้

1. ฝ่ายจิตนิยม ถือว่า “ครูคือแม่พิมพ์” (Paradigmatic Self) ยกให้ครูมีอาวุโสและวุฒิภาวะสูงกว่านักเรียน ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านคุณปัญญาและบุคลิกภาพ ครูเป็นสื่อกลางระหว่างนักเรียนกับจิตสูงสุด (Absolute mind)
2. ฝ่ายสัญนิยม หรือวัตถุนิยม ถือว่า “ครูคือผู้สาธิต” (Demonstrator) กำหนดให้ครูสามารถแสดงให้เห็นถึงความจริงของโลกประหนึ่งนักโฆษณาหรือมัคคุเทศก์ ครูจึงเป็นสื่อกลางระหว่างนักเรียนกับธรรมชาติ
3. ฝ่ายโทมนิยมใหม่ ถือว่า “ครูคือผู้รักษาวินัยทางความคิด” (Mental Disciplinarian) กำหนดให้ครูเป็นเสมือน “นายทางปัญญา หรือผู้อำนวยการฝึกฝนทางปัญญาและความคิด” เป็นพิธีกรทางปัญญาหรือผู้พัฒนาอำนาจทางความคิด ในการนี้ครูต้องเป็นผู้มีความสามารถในการให้เหตุผล มีเจตจำนงอันแน่วแน่และมีความจำดี
4. ฝ่ายประสบการณ์นิยม ถือว่า “ครูเป็นเสมือนผู้อำนวยการโครงการวิจัย” กำหนดให้ครูเป็นเพียงผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนของเด็ก ครูมิใช่ตัวกลางหรือมิใช่ผู้นำสาร แต่อยู่ในฐานะผู้ดูแลให้แต่ละคนดำเนินงานไปสู่เป้าหมายเป็นสำคัญ
5. ฝ่ายอัตถิภาวนิยม ถือว่า “ครูคือผู้คอยกระตุ้นหรือยั่วยุ” คือเป็นผู้ปลุกให้เด็กตื่นขึ้นมาเพื่อให้เห็นตัวเอง บ่อนคำถามให้คิด เพื่อให้เด็กตื่นตัวและเกิดความสำนึกขึ้นมากโดยไม่ลืมนตัวเองไว้ในกรอบของสังคม

(โกสินทร์ รังสยาพันธ์, 2530 : 33 - 35)

บทบาทของครูต่อตนเอง ต่อนักเรียน ต่อสังคม และบทบาทของครูตามแนวคิดปรัชญาลัทธิต่าง ๆ และตามแนวคิดของนักการศึกษา จะเห็นว่า บทบาทของครูมีมากมาย แต่

สำหรับบทบาทของครูในการสอนวิชาที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมในโรงเรียนการศึกษาพิเศษแล้ว ครูต้องมีบทบาทตั้งแต่ขั้นเตรียมการสอน และวางแผนการสอนโดยตอบคำถามต่อไปนี้

1. นักเรียนควรเกิดแนวคิดอะไร
2. ครูกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ได้อย่างไร
3. นักเรียนควรมีค่านิยมหรือจริยธรรมเรื่องใด ทำไมจึงต้องรู้เรื่องนั้น ๆ
4. นักเรียนควรมีคุณลักษณะอย่างไร
5. ควรใช้กิจกรรมใด จึงจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้
6. ควรใช้วิธีการอย่างไร หรือทำอย่างไรจึงจะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้
7. ครูจะรู้ได้อย่างไรว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้หรือไม่

จากคำถามข้อ 1 - 7 ครูต้องเตรียม

1. แนวคิด หรือค่านิยมที่ต้องการสอน
2. จุดประสงค์การเรียนรู้ หรือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
3. การจัดลำดับขั้นตอนเนื้อหา อะไรควรมาก่อน - หลัง
4. คุณลักษณะที่ครูต้องสร้างคือความศรัทธาของนักเรียน

ความศรัทธาเป็นพื้นฐานของแนวโน้มที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ เนื่องจากเรื่องของค่านิยมและจริยธรรมเป็นเรื่องนามธรรม ที่อยู่ในรูปของความรู้สึกและความคิดเห็น..... เราจะรู้ความรู้สึกและความคิดเห็นของคนจากพฤติกรรมที่เขาแสดงออกในการปฏิบัติตามหลักการทางจิตวิทยา..... การสร้างความเชื่อและความชอบในรูปของศรัทธา จึงมีความจำเป็นขั้นพื้นฐานสำหรับการปลูกฝังค่านิยมและจริยธรรม วิธีการที่จะทำให้นักเรียนเกิดศรัทธามีหลายวิธี แต่วิธีการทางจิตวิทยามี 2 วิธีคือ

- การใช้สิ่งเร้าภายนอก โดยการใช้แรงเสริม เช่น ให้อัตถุสิ่งของ ให้รางวัล ให้คะแนน ให้คำชมเชย ฯลฯ เพื่อปรับพฤติกรรม
- การใช้สิ่งเร้าภายใน คือการส่งเสริมให้นักเรียนคิด วิเคราะห์ ครูจึงควรหาวิธีการ เช่น สร้างสถานการณ์จำลอง ใช้คำถาม ให้ฟังเรื่องละคร ฯลฯ เพื่อเร้าให้นักเรียนพิจารณา คิดวิเคราะห์ เพื่อครูจะได้โยงให้เห็นคุณค่าในสิ่งที่ควรเลือกปฏิบัติ

5. เมื่อนักเรียนเกิดศรัทธาแล้ว ครูต้องกำหนดกิจกรรมให้นักเรียนมีโอกาสได้แสดงออก หรือการปฏิบัติจริงต่อไป ในการกำหนดกิจกรรมให้นักเรียนปฏิบัติครูควรให้นักเรียนคิดด้วยตนเอง โดยครูทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาชี้แนะหรือให้คำแนะนำเท่านั้น

6. เทคนิค วิธีการ และทักษะ ขึ้นอยู่กับหัวข้อค่านิยมที่จะใช้สอนและความสามารถของแต่ละคน ซึ่งอาจมีเทคนิควิธีสอนแตกต่างกันออกไป เทคนิควิธีที่นิยมใช้มี

- การกระจ่างค่านิยม
- การเรียนกระบวนการกลุ่ม
- การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
- การสร้างเสริมเจตคติ
- การปรับพฤติกรรม

ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดด้วยตัวเอง ตัดสินใจด้วยตัวเอง การให้โอกาสนักเรียนได้คิดพิจารณาอย่างถ่องแท้ จะแตกต่างจากการที่ครูบอกและอธิบายให้นักเรียนฟัง..... การจัดกิจกรรมให้นักเรียนเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนตระหนักและแสดงออกมาทางการปฏิบัติ โดยใช้ความรู้ที่ครูสั่งสอนผนวกกับการเลือกการตัดสินใจด้วยตัวเอง เป็นรากฐานในการใช้ชีวิตและยึดมั่นกับสิ่งที่ตนตัดสินใจเลือกนั้นต่อไป

ลักษณะกิจกรรมที่ครูควรส่งเสริมมีดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมที่ดีจะช่วยส่งเสริม สนับสนุน เสริมแรงแก่นักเรียนได้ เช่น กิจกรรมที่ครูตั้งใจฟังนักเรียน จะทำให้นักเรียนตั้งใจฟังครูอย่างดีด้วย เพราะนักเรียนจะประทับใจมากกว่าครูจะตั้งใจฟังทัศนคติและความคิดเห็นของตนอย่างตั้งใจ

2. กิจกรรมที่ช่วยเหลือส่งเสริมนักเรียนให้สามารถค้นหาความคิดและความรู้สึกของตนเองให้ชัดเจนในแต่ละเรื่อง ยกตัวอย่างเช่น พวกเขาได้รับข้อมูลมากมายหลายประการเกี่ยวกับยาเสพติด กิจกรรมที่จะอำนวยความสะดวกให้นักเรียนก็คือกิจกรรมที่ให้โอกาสนักเรียนจัดระบบความคิด พิจารณาความจำเป็นเกี่ยวกับเรื่องที่ได้ยินมาและจัดความสับสนทั้งหลายได้

3. กิจกรรมควรอำนวยความสะดวกเพื่อให้นักเรียนพวกที่เชื่อฟังความคิดเกี่ยวกับค่านิยมที่ดีและจริยธรรม แต่ไม่ปฏิบัติตามอย่างสม่ำเสมอให้เกิดปัญหาที่จะปฏิบัติตามค่านิยม

และจริยธรรมที่ตนยอมรับนั้นอย่างสม่ำเสมอต่อไป การปฏิบัติทางจริยธรรมนอกจากจะต้องมีความรู้แล้วต้องมีความรู้สึก มีจุดมุ่งหมาย และมีอุดมการณ์ด้วย.....

4. กิจกรรมควรช่วยนักเรียนที่ยังไม่ยอมรับค่านิยมที่ครูสอน ให้รู้จักคิดโดยเรียนรู้จากคนอื่นที่เขายอมรับและปฏิบัติตามค่านิยมทั้งหลายว่า เขาเชื่ออะไร เขาปฏิบัติอย่างไร ในที่สุดจากกิจกรรมทั้งหลายที่ครูวางแผน นักเรียนกลุ่มหนึ่งก็กลับใจโดยการยอมรับ เชื่อฟัง และปฏิบัติตาม

5. กิจกรรมที่จะช่วยครูให้เข้าใจความคิดและความรู้สึกของนักเรียนอย่างลึกซึ้ง เช่น คำถามปลายเปิด ข้อถกเถียงอภิปรายกว้าง ๆ

(อารมณีย์ จนวนจิตร, 2539 : 100 - 107)

จริยธรรมที่สอดแทรกระหว่างการสอน

การสอนจริยธรรมไม่ใช่สิ่งที่จำกัดอยู่ในชั่วโมงหน้าที่พลเมือง ศีลธรรม และไม่ใช่น้ำที่ของครูสั่งคมศึกษาอย่างเดียวแต่เป็นหน้าที่ของครูทุกคนที่จะต้องช่วยกันสอดแทรกจริยธรรมไปวันละเล็กละน้อยเพราะจริยธรรมไม่ใช่เรื่องท่องจำ (ยุพิน พิพิธกุล, 2530 : 40) ครูทุกคนย่อมจะถ่ายทอดจริยธรรมให้แก่นักเรียนได้ไม่ว่าจะสอนวิชาอะไร เป็นต้นว่า ในการสอนวรรณคดีย่อมจะมีบทเรียนทางจริยธรรมที่ผู้สอนสามารถจะหยิบยกขึ้นมาให้นักเรียนพิจารณาได้ หรือในกรณีของการสอนวิชาชีพ เช่น วิชาช่างไฟฟ้า นอกจากนักเรียนจะได้เรียนเกี่ยวกับเรื่องของไฟฟ้าแล้วยังน่าจะได้เรียนจริยธรรมในวิชาชีพ (Professional Ethics) นั้นด้วย เพราะการที่มีความรู้ในวิชาชีพคืออย่างเดียวยังไม่เป็นเงื่อนไขที่ทำให้เป็นช่างไฟฟ้าที่ดี ถ้าขาดจริยธรรมในวิชาชีพนั้น (อำนวย ทะพิงส์แก และชยันต์ วรรณะภูทิ, 2522 : 39) ดังนั้นการสอนจริยธรรมในห้องเรียนอาจทำได้โดยใช้การสอดแทรกไปกับทุกรายวิชาที่มีการสอนในชั้นเรียน ผู้สอนอาจนำหลักธรรม ศีลธรรมแทรกไว้ในเนื้อหาวิชานั้น ๆ จะต้องพยายามจัดสิ่งแวดล้อมให้ผสมกลมกลืนกัน ในวิชาคณิตศาสตร์ก็เช่นเดียวกันถ้าดูเผิน ๆ แล้ว คนทั่วไปอาจจะเห็นว่าเป็นวิชาที่ไม่ค่อยเกี่ยวข้องกับพัฒนาจริยธรรม เพราะเป็นวิชาที่ว่าด้วยสิ่งสมมติด้วยตัวเลขไปจนถึงการสมมติด้วยตัวอักษร แต่โดยสาระที่แท้จริงแล้ว คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีกระบวนการการศึกษาโดยอาศัยเหตุผลและหลักตรรกวิทยาเป็นสำคัญ ซึ่งสามารถปลูกฝังคุณธรรมและอุปนิสัยของการมีเหตุผลให้แก่นักเรียนได้

ดีที่สุด โดยมีได้เป็นการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับเหตุผลในทางความคิดเท่านั้น แต่สามารถพัฒนา
นักเรียนให้มีเหตุผลถึงระดับการมีพฤติกรรมได้ ครูคณิตศาสตร์สามารถปลูกฝังให้นักเรียนเกิด
คุณธรรมสำคัญหลายประการ (ภณิดา คุศลกุล, 2529 : 721)

วรรณิ ศิริโชติ (2527 : 82 - 84) ได้กล่าวถึงการสอนคณิตศาสตร์สัมพันธ์กับจริย-
ธรรมว่า ครูคณิตศาสตร์ควรศึกษาและฝึกฝนตนเองให้นำจริยธรรมไปแทรกในเนื้อหาคณิตศาสตร์
แต่ละเรื่อง แต่ละข้อ เท่าที่จะทำได้ หรืออาจนำโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ในแบบฝึกหัดระดับชั้น
ต่าง ๆ มาปรับปรุง โดยกำหนดขอบเขตจากตัวบุคคลและเริ่มจากสิ่งที่ใกล้ตัวที่สุด เช่น โจทย์
คณิตศาสตร์มีว่า มีหมู 5 ตัว ขายไป 2 ตัว เหลือหมูกี่ตัว อาจจะปรับปรุงโจทย์เป็น พี่ชายเลี้ยง
หมู 5 ตัว ขายไปเพื่อซื้อยาให้แม่ 2 ตัว พี่ชายเหลือหมูกี่ตัว เป็นการสอดแทรกจริยธรรมด้าน
ความกตัญญูกตเวที หรือจากโจทย์คณิตศาสตร์ว่า สัปดาห์ละ 5 วัน 4 สัปดาห์ คิดเป็นกี่วัน
อาจจะปรับปรุงโจทย์เป็น น้องชายเข้าแถวเคารพธงชาติที่โรงเรียนสัปดาห์ละ 5 วัน ถ้า 4 สัปดาห์
จะได้เข้าแถวกี่วัน เป็นการสอดแทรกจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัย และการตรงต่อเวลา
เป็นต้น และยุพิน พิพิธกุล (2531 : 12 - 18) ได้กล่าวถึงการสอนสอดแทรกจริยธรรมในวิชาคณิต-
ศาสตร์ว่า ครูต้องสอนวิชาจริยศึกษาสอดแทรกทุกครั้งการสอน และครูต้องวางตนในด้านความ
ประพฤติดี มารยาทดี มีความสุภาพอ่อนโยน ต้องมีน้ำใจเปี่ยมด้วยมโนธรรม มีพรหมวิหาร 4
และพยายามติดตามผลการประเมินปฏิบัติของนักเรียนเพื่อจะได้แก้ไขและปรับปรุงให้ถูกแนวทาง
และครูคณิตศาสตร์ควรสอดแทรกจริยธรรมโดยยึดวิธีการสอนและเนื้อหาคณิตศาสตร์เป็นองค์-
ประกอบหัวข้อจริยธรรมซึ่งครูสามารถสอดแทรกในเนื้อหา เช่น ความประพฤติทั่วไป ซึ่งอาจจะ
แยกออกเป็นความมีระเบียบ การตรงต่อเวลา การพูดจาอ่อนหวาน การพลอยยินดี ความ
สงบเสงี่ยม การคบคนดี การรักษาศีลพึงธรรม ความรับผิดชอบ ครูควรจะต้องฝึกฝนให้นักเรียน
เป็นคนมีความรับผิดชอบ โดยการสอดแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอน การเรียนเป็นคณะ
การให้ตรวจแบบฝึกหัดด้วยตนเอง ให้เรียนด้วยตนเองด้วยการใช้ชุดการสอนรายบุคคล เอกสาร
แนะแนวทาง สอนแบบโครงการหรือมอบหมายงานให้นักเรียนทำ เป็นต้น ความซื่อสัตย์ครูอาจ
จะใช้วิธีการสอนฝึกความซื่อสัตย์ เช่น ใช้บทเรียนแบบโปรแกรมชนิดเส้นตรง ความสามัคคีและ
ความเสียสละ อาจใช้วิธีสอนแบบโครงการ การเรียนเป็นคณะ ความมีเหตุผล อาจใช้วิธีสอน

แบบวิเคราะห์ แบบแก้ปัญหาแบบอุปนัย สอนแบบอภิปรายความมีระเบียบในการทำงาน และ ความประณีตที่ถ้วน ครูจะต้องกวาดขันความมีระเบียบในการทำงานหรือการทำแบบฝึกหัด ความ กตัญญูกตเวทีครูอาจจะเขียนโจทย์คณิตศาสตร์หรือในเนื้อหาที่กำลังสอน ส่วนในเรื่องของความ ขยันหมั่นเพียร ความเชื่อมั่นในตนเอง และความมีน้ำใจเป็นธรรมไม่ลำเอียง ครูจะต้องเป็น ตัวอย่างที่ดีและฝึกให้นักเรียนปฏิบัติตาม

จากข้อความที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ครูคณิตศาสตร์สามารถสอดแทรกจริย- ธรรมได้ทุกเนื้อหา อาจจะสอดแทรกลงไปในโจทย์ปัญหาหรือสอดแทรกในกิจกรรมการสอน โดย ครูจะต้องเลือกจริยธรรมให้เหมาะสมกับกิจกรรมการสอน เช่น ถ้าครูสอนโดยใช้เอกสารแนะแนว ทางชุดการสอนรายบุคคล การเขียนเป็นคณะใช้วิธีสอนแบบโครงการหรือมอบหมายงาน ครูก็ สามารถจะสอดแทรกจริยธรรมในด้านความรับผิดชอบ ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ ความขยัน หมั่นเพียร ถ้าใช้วิธีสอนแบบแก้ปัญหา แบบอธิบายแสดงเหตุผล หรือแบบอภิปราย ครูก็สามารถ สอดแทรกจริยธรรมในด้านความเป็นผู้มีเหตุผล เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามในวิธีการสอนแต่ละวิธี ครูสามารถที่จะสอดแทรกจริยธรรมได้หลาย ๆ ด้าน โดยการจัดกิจกรรมและสิ่งแวดล้อมให้ผสม กลมกลืนกัน (ถนอม เลขาพันธ์, 2532 : 30 - 31)

กล่าวโดยรวม จะเห็นได้ว่าครูคือผู้ทำหน้าที่ให้การศึกษาอบรม และพัฒนาเยาวชน ในส่วนของเด็กพิเศษซึ่งจะต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่มากกว่าปกติเพื่อให้เด็กที่มีความบกพร่อง ประเภทต่าง ๆ รวมทั้งเด็กปัญญาเลิศได้มีโอกาสพัฒนาตามศักยภาพ ครูผู้สอนเด็กพิเศษจึง ต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการสอน มีความคิดสร้างสรรค์ รับผิดชอบ อุดหนุน เสียสละ ยึดมั่นในค่านิยมที่เหมาะสม มีความรัก ความเมตตาต่อศิษย์ เป็นแบบอย่างของความเป็นคนดี และมุ่งมั่นในการสอนสอดแทรกจริยธรรม คุณธรรม ให้แก่เด็กพิเศษในการเรียนการสอนทุกวิชา เพื่อสร้างเยาวชนที่ดีให้แก่สังคมและประเทศชาติ